

Заплатинская А. Б., Панченко Т. Л., Афузова А. В. Современные компьютерные технологии в коррекционно-реабилитационной помощи при нарушениях опорно-двигательного аппарата.

В статье обсуждаются возможности использования современных компьютерных технологий в комплексной помощи детям с нарушениями опорно-двигательного аппарата (НОДА). Было определено направления, задачи и возможности, которые предоставляет использование информационно-коммуникационных технологий в учебно-воспитательном процессе, а также содержание и особенности использования технологий виртуальной реальности в коррекционно-реабилитационном процессе при НОДА. Отмечено, что в условиях глобальной технологизации и компьютеризации внедрение современных компьютерных технологий в коррекционно-реабилитационный процесс является залогом обеспечения доступности и равных возможностей при нарушениях опорно-двигательного аппарата.

Ключевые слова: коррекционно-реабилитационная помощь, информационно-коммуникационные технологии, интерактивные технологии, технологии виртуальной реальности, нарушения опорно-двигательного аппарата, психофизическое развитие, развитие двигательных навыков, компенсация, социализация.

Zaplatinskaya A., Panchenko T., Afuzova H. Modern computer technologies in correctional and rehabilitation assistance for motor skills disorders.

The article discusses the possibilities of using modern computer technologies in the complex rehabilitation of children with movement disorders. Based on a critical analysis, systematization and generalization of world and domestic scientific experience, we have identified areas (compensatory, didactic, communicative, developmental), tasks and opportunities that the use of information and communication technologies in the educational process of students with cerebral palsy provides. The use of ICT in correctional and rehabilitation classes contributes to the assimilation of the system of educational knowledge, skills and abilities; helps to overcome the shortcomings of cognitive activity and negative personal qualities caused by disorders of psychophysical development; has a beneficial effect on the further development of mental processes and the formation of positive personality traits; develops in children the motivational sphere, cognitive interest and visual-motor functions. The content and features of the use of virtual reality technologies in the process of correction and rehabilitation of persons with movement disorders have been determined. The characteristics of the classes of virtual reality systems are given, depending on the characteristics of human participation in the process (desktop and immersion virtual reality systems), the classification of virtual reality systems created on the basis of gaming platforms is described. Their important parameters in working with people with motor impairments are emphasis on movement, availability of exercises to train cognitive functions, tracking the quality (accuracy) of movements, and the ability to train supporting function of the spine. Examples of the use of robotic mechanotherapy using virtual reality interfaces (Nirvana, Briolight systems) and reflex-load devices in the process of psychological and pedagogical rehabilitation of children with movement disorders (Lokomat, Gravistat, Graviton, Adele, the method of dynamic proprioceptive correction) are described. This approach to the issue of "technologization" of the educational and rehabilitation process in case of motor skills impairment gives the child more opportunities for the formation of physical, sensory and intellectual skills; acquiring social and everyday skills; development of abilities (drawing, music, sports) – and better integrate into society. The introduction of modern computer technologies in the process of correction and rehabilitation is the key to ensuring accessibility and equal opportunities in case of motor skills disorder.

Key words: correctional and rehabilitation assistance, information and communication technologies, interactive technologies, virtual reality technologies, motor skills disorders, psychophysical development, motor skills development, compensation, socialization.

DOI 10.31392/NPU-nc.series19.2020.40.02

УДК: 378.04.091.31

I.В.Авраменко
eyfobiya@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-7603-7374>

**НЕОБХІДНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ФОРМИ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ У ВИШАХ**

Проблема організації самостійної роботи студента знаходиться сьогодні в центрі уваги кожного вищого навчального закладу. Наша країна, як і весь світ, з початку 2020-го року переживає пандемію COVID-19. Виші

тимчасово перейшли на дистанційну форму навчання, і як наслідок студенти стикнулися з проблемою організації безперервної самостійної роботи.

Під час самостійної навчальної діяльності, важливо, щоб студент з інвалідністю мав можливість якісно самостійно опрацювати навчальний матеріал. Важливим є створення методичних рекомендацій щодо організації самостійної форми роботи, з метою комплексного супроводу таких студентів, задля забезпечення отримання якісної професійної освіти.

Ключові слова: студент з особливими освітніми потребами, індивідуальний підхід, самостійна діяльність.

Постановка проблеми. Отримання професії це важливий етап в житті кожної людини, який дає змогу представляти себе на ринку праці, щоб в подальшому задовольняти потреби своєї сім'ї, мати достойне матеріальне забезпечення для почуття гідності за себе, як повноцінного члена суспільства. Наша країна представляє велике різноманіття напрямків спеціальностей. Кожен постає перед вибором вищого навчального закладу в якому буде здійснюватися його навчальна діяльність. Абітурієнти з особливими освітніми потребами, як правило, в першу чергу обирають такий вуз який знаходиться в тому ж місті де проживає сам студент, адже виникає багато факторів та спеціальних умов без врахування яких навчання такого студента в стінах вищого навчального закладу неможливе. В процесі здобуття вищої освіти, з метою повноцінного отримання знань під час відвідування різних форм занять, зокрема лекційних, практичних, семінарських, лабораторних, студент повинен застосовувати всі свої навички, уміння та творчі здібності. Враховуючи наслідки обмежень спровокованих порушеннями психофізіологічного розвитку для категорії студентів з інвалідністю даний процес відбувається значно складніше.

Під час навчання в стінах вишу, студент отримує 20% знань матеріалу, а решту 80% повинен обробити та засвоїти самостійно, тому особливу увагу варто відвести самостійній роботі студента. Поняття «самостійність» означає здатність систематизувати, планувати та регулювати свою діяльність без безпосереднього постійного керівництва (Гуріна З.В., 2010).

Самостійна форма роботи студента дає можливість розвивати здатність планувати та реалізовувати власну навчальну діяльність без сторонньої допомоги. Специфіка такої форми отримання знань полягає в одночасному формуванні самостійності студента та розвитку здібностей, умінь, знань та навичок.

Самостійну форму роботи можна вважати універсальним засобом набуття освіти для студентів з інвалідністю. Інколи, бувають такі приклади коли вся навчальна діяльність студента, внаслідок тяжких хронічних захворювань, зосереджена в формі самостійної роботи. Таким чином питання пошуку шляхів оптимізації процесів розвитку та формування умінь та навичок самостійної навчальної діяльності студентів з особливими освітніми потребами є надзвичайно важливим.

Аналіз досліджень і публікацій. Науковець Р. Кеттел в 1957 році ввів поняття «самостійність» як фактор особистості, що дало змогу використовувати факторну модель Кеттела для вивчення певних якостей особистості специфічної професійної групи (Психологическая диагностика: Проблемы и исследования, 1981, с. 118). Тобто можна відслідкувати особистісний фактор «самодостатність (самостійність) – соціабельність (залежність від групи)» в інтерпретації. Таким чином науковець розділяє студентів на дві групи:

1) особи з високим рівнем самостійності, які не потребують підтримки групи, вони незалежні, самі приймають рішення та несуть відповідальність за їх результат;

2) несамостійні, залежні від групи, таким студентам притаманний «стадний ефект», вони не в змозі самостійно орієнтуватися в навчанні, потребують постійної підтримки, поради від групи, у них відсутня ініціатива та сміливість у виборі власної лінії поведінки.

Але в такій інтерпретації не врахована категорія студентів з інвалідністю. Якщо виокремлювати третю групу, то на нашу думку вона мала б звучати так:

3) «вимушено» несамостійні, студенти з порушеннями функцій життєдіяльності, і в першому і в другому випадках потребують допомоги в організації самостійної роботи. Вони залежні від певних вад здоров'я, і не можуть зорганізуватися самостійно. Це можуть бути психологічні бар'єри, фізичні перешкоди, нестача технічних засобів, невідповідний формат подачі матеріалу в вузі, некомпетентний підхід викладача внаслідок браку методичних рекомендацій по роботі з такими студентами тощо.

С. Головін (2001) пов'язує «самостійність» особистості з активною роботою думок, почуття і волі,

та пояснює їх двосторонній зв'язок таким чином:

- 1) розвиток мисленневих та емоційно-вольових процесів (судження та дії);
- 2) вищевказаний розвиток відбувається в ході самостійної діяльності. Тобто в процесі розвитку мисленневих та емоційно-вольових процесів автоматично формується здатність приймати свідомо мотивовані дії, а також досягати вдалого виконання прийнятих рішень, незважаючи на труднощі.

А. Шевцов (2001) вважає, що самостійна робота студента з обмеженнями функцій життєдіяльності є однією з найважливіших складових навчального процесу в закладах вищої освіти, оскільки здійснюється формування знань, умінь і навичок для оволодіння певною професією, розвиток інтересу до творчої роботи.

Характерною рисою навчання у вищій школі вважається самостійний пошук знань, який залежить виключно від власних зусиль пошуковувача. Отже виходить, що ефективність самостійної роботи залежить від прикладених зусиль студента.

На думку В. Козакова (1990, с. 12) самостійна робота студента виявляється як специфічна форма діяльності, головною метою якої є формування такої риси особистості як самостійність, ґрунтуючись на діяльнісній теорії вчення. Специфічність такої форми діяльності навчання науковець пояснює тим, що їй властива двоєдина мета: формування самостійності студента (спеціальна мета навчання) та розвиток здібностей, знань, умінь та навичок студентів (основна мета діяльності вчення). Стосовно психолого-педагогічних основ організації самостійної роботи студентів з інвалідністю в закладах вищої освіти А. Шевцов (2009) говорить як про специфічний предмет дослідження, одним із напрямів якого вбачає систему роботи щодо розвитку їхніх здібностей до здійснення самостійних навчальних дій.

Багато науковців досліджуючи проблеми вищої школи мають різне бачення сутності самостійної роботи студентів та по-різному її трактують. Разом з тим, є загальноновизнане твердження, яке говорить про те, що самостійна робота це єдиний спосіб формування і розвитку самостійності особистості. Самостійність полягає в здатності приймати та здійснювати власні рішення і нести за них відповідальність. Необхідною умовою для будь-якої діяльності: навчальної, громадської, виробничої, пізнавальної, розумової є самостійність. Не стереотипність прийнятих рішень, вчинків, творчий характер діяльності є проявом вищого рівню розвитку самостійності.

Мета статті. Теоретичне та практичне підґрунтя стосовно організації самостійної форми навчальної діяльності студентів в стінах вишів загалом досліджене як для студентів які не мають вад здоров'я. Ми ж розглядаємо дане питання для такої категорії осіб які мають певні порушення психофізіологічного розвитку та потребують особливих освітніх потреб.

Неможливо переоцінити актуальність даного питання, оскільки кількість таких студентів які прагнуть здобути професійні навички з кожним роком стає дедалі більше. Різні нозології захворювань диктують різні умови навчання, але ми прагнемо досягти балансу між різними категоріями студентів та якістю їхнього навчання. Студент з інвалідністю має таке ж право на якісне навчання як і студент з нормою в психологічному та фізіологічному розвитку.

Питання організації самостійної форми роботи студента відіграє важливу роль у створенні спеціальних освітніх технологій для студентів з вадами здоров'я. Нашим завданням є дослідити теоретичний та практичний аспект питання щодо організації самостійної форми навчальної діяльності студентів з інвалідністю у вищих навчальних закладах. Щоб у нашому подальшому дослідженні в рамках створення особистісно-орієнтованих навчально-реабілітаційних програм для студентів ВНЗ, грамотно включити методичні рекомендації стосовно заходів із формування компетенцій самостійної навчальної діяльності студента.

Виклад матеріалу дослідження. Навчальний процес вміщує безпосередню діяльність, як взаємодію людини з оточуючим середовищем та досягненням поставлених цілей. Самостійність в даному процесі передбачає неабияких зусиль для оволодіння складними вміннями і навичками організувати самоосвіту, знаходити власні нові підходи до вирішення питань. Необхідно задіяти всю свою свідомість і волю, щоб організувати власну самостійну роботу.

Розглянемо аспекти які обумовлюють формування компетенцій самостійної роботи студента з вадами здоров'я в системі корекційно-реабілітаційної роботи (Шевцов А.Г., 2009):

- 1) Аналіз стану педагогічної практики в аспекті організації діяльності студентів з інвалідністю показує,

що стандартні технології навчання (їх зміст, методи, форми) не можуть на стовідсотково залучити такого студента до активної самостійної діяльності. В школах вчать запам'ятовувати, споживати та накопичувати матеріал, а сьогодні диктує такі умови, що молодь повинна вміти ще й творити. Для успішного входження в ринкові відносини необхідне вміння створювати власний інтелектуальний продукт. Для молоді з інвалідністю це питання дається особливо тяжко.

2) Підвищення ефективності самостійної роботи студента з інвалідністю може позитивно вплинути на перебіг освітнього процесу в загалом.

3) Мета формування компетенцій самостійної роботи та цінність таких компетенцій для життєдіяльності людини є невід'ємними складовими цілеутворювального компонента системи реабілітування.

4) Співвідношення якості та кількості самостійної навчальної діяльності студентів з інвалідністю має бути таким, щоб не завдати ще більше проблем здоров'ю.

У педагогіці існує декілька підходів до класифікації типів і видів самостійної роботи студентів. Загальновизнаною є така думка, що всі види самостійної роботи можна поділити на роботи репродуктивного типу, а саме: творчі та комбіновані. Більшість науковців визнають таку класифікацію видів самостійної роботи студентів (Палеха Ю.І., Герасимчук В.І., Шиян О.М., 2002; Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО, 2018):

1) За поданими зразками – завдання і вправи які мають репродуктивний характер. Студент може засвоїти матеріал визначивши зв'язки та відношення, при цьому не заглиблюючись в суть явищ.

2) Конструктивно-варіантні – завдання які допомагають відтворити структуру знань. Завдання потребують вміння з'ясувати внутрішні зв'язки і відношення предметів і явищ, використання для вирішення завдань методів аналізу і синтезу, систематизації тощо.

3) Евристичні – завдання, спрямовані на вирішення окремих проблем, які висуваються під час проведення лекцій, практичних, лабораторних чи семінарських занять. Такі завдання розвивають вміння формулювати проблему, бачити шляхи її вирішення, формують творчий підхід до розв'язання завдань самостійної діяльності.

4) Творчо-дослідницькі – завдання які відрізняються високим рівнем науковості, оригінальністю та новизною. Успішне виконання таких робіт вказує на високий рівень розвитку здібностей студента до самостійної діяльності.

Виконання різних типів самостійних робіт передбачає вміння студентом здійснювати певні види навчальної діяльності, а саме (Шевцов А.Г., 2009, с. 310):

1) конспектування, складання планів і тез;

2) кодування інформації, складання таблиць, схем, графіків;

3) написання рефератів, доповідей, звітів;

4) розв'язування задач, виконання вправ, письмових контрольних робіт;

5) дослідження певних процесів і явищ;

6) пошук та обробка літературних джерел тощо.

Отже аналізуючи таку класифікацію видів самостійної роботи студентів необхідно зауважити, що виконання виключно репродуктивних дій не забезпечить формування самостійності у студентів. Адже самостійна діяльність можлива лише за умов коли на час визначення пізнавальної мети студент володіє всіма необхідними знаннями, уміннями та іншими умовами які забезпечують самостійність виконання дій з метою розв'язання поставленої задачі.

Розглядаючи таку класифікацію по відношенню до студентів з інвалідністю, розуміємо, що в такому випадку необхідно поставити завдання перед педагогами, а саме сформувати чи розвинути здібності студентів до активного пізнання. Іншими словами навчити студентів з інвалідністю вчитися самостійно.

Вміння є фундаментом самостійної діяльності, адже відсутність розвитку будь-якого компонента вмінь у студентів, як з вадами здоров'я так і з нормою в розвитку, унеможливує формування самостійності як особистісної якості майбутніх фахівців.

У структурі самостійної діяльності є три головні ланки, кожна з яких потребує вироблення певних вмінь:

1) виділення пізнавальної задачі;

2) підбір, визначення і застосування адекватних способів дій, які ведуть до розв'язання задачі;

3) виконання операцій контролю за тим, чи розв'язується це завдання визначеним способом.

Також виділяють три рівня самостійної навчальної діяльності (на яких відбувається розвиток умінь) (Матвеева Н.И., Чеботарев В.И., 1990, с. 33):

I рівень – самостійна робота під час застосування знань. Реалізується завдання засвоєння певних знань, одержання відповідних умінь і навичок, вмінь розв'язувати типові задачі.

II рівень – творча активність на рівні дій. Розв'язування нових задач не за готовими рецептами, а самостійне знаходження способів розв'язування.

III рівень – творча активність на рівні діяльності, що зумовлює не тільки самостійне розв'язування поставлених задач, а й самостійне формулювання та творче вирішення нових.

На будь-якому рівні формування компетенцій самостійної діяльності першочерговим є формування системи мотивів навчальної діяльності студентів з обмеженнями функцій життєдіяльності. Як правило, низький ступінь розвитку умінь, необхідних для самостійної діяльності, сприяє неможливості виконати завдання і як наслідок значно знижуються рівень мотивації до самостійної роботи.

У педагогіці прийоми навчальної діяльності визначають як способи, якими вона здійснюється і які можуть бути об'єктивно виражені в переліку дій, що входять до складу прийому (Питання проблемного навчання, 1978, с. 126).

В процесі навчання прийомам самостійної навчальної діяльності студента з інвалідністю цей перелік дій повинен мати характер рекомендацій і визначати лише основні шляхи виконання навчальних дій, при цьому проговорювати їх делікатно.

Важливим є поетапне формування прийомів виконання самостійних дій, поступового їх ускладнення. Систематичне тренування вже набутих навичок сприятиме їх закріпленню та удосконаленню, і надасть можливість розвитку на їх основі більш складних навичок.

Планування, організація та здійснення навчальної діяльності студентом з інвалідністю в стінах вишу самостійно є ключовим завданням при розробці методичних рекомендацій в системі супроводу такого студента. Для ефективності самостійної роботи студента необхідне виконання таких умов (Шевцов А.Г., 2009, с. 312):

- 1) Раціонального поєднання аудиторної і самостійної роботи.
- 2) Методична організація самостійної роботи студента в аудиторії та поза нею.
- 3) Забезпечення студентів необхідними методичними матеріалами.
- 4) Ефективний контроль за ходом самостійної роботи та розробка системи заходів для заохочення студентів за якісне її виконання.

Необхідно зауважити, що навчально-реабілітаційна робота з питань формування та розвитку здатності студентів з інвалідністю здійснювати самостійну навчальну роботу має ґрунтуватися на таких принципах:

- 1) Принцип моделі інтересу – обов'язкове врахування індивідуальних інтересів та подальших життєвих і професійних планів людини.
- 2) Принцип нозологічної диференціації – врахування порушень психофізіологічного розвитку при визначенні темпу та форм самостійної роботи.
- 3) Принцип дозування андрагогічної допомоги – допомога має бути такою, щоб студент залишався змотивованим до самостійності, та такою щоб було досягнуто певного результату.
- 4) Принцип наступності – процес формування умінь «від простого – до складного», з обов'язковою опорою на раніше набути навички.
- 5) Принцип усвідомленості навчання прийомам самостійної роботи – «знай і розумій те, що знаєш».
- 6) Принцип повторюваності дій – постійне тренування пам'яті та здатності самостійно вирішувати задачі, які вимагають самостійного мислення, судження та дій.

Побудована на таких принципах організація самостійної форми роботи студента з особливими освітніми потребами у вишах забезпечить оволодіння всіма знаннями, вміннями і навичками, надасть студенту життєвих, соціально-психологічних компетенцій, що дозволить більш ефективно інтегруватися в освітній та психологічний простір закладу вищої освіти.

Висновки, перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Питання організації самостійної форми роботи студентів з особливими освітніми потребами у вищих навчальних закладах з

теоретичного боку досліджене досить ґрунтовно, проте потребує детального вивчення з точки зору практичного аспекту інклюзії.

В процесі організації самостійної навчальної діяльності студента з інвалідністю, важливо, щоб студент мав можливість якісно самостійно отримувати та опрацьовувати навчальний матеріал, і для цього необхідна модернізація багатьох факторів, зокрема: вдосконалення методичного забезпечення, задля надання компетенцій щодо ефективного розподілу власного часу для планування самостійної роботи та зосередження на її виконанні; покращення матеріально-технічних умов, які мають відповідати всім освітнім потребам та запитам студента з інвалідністю; середовищний фактор, оскільки через хворобу студент не завжди має можливість бути присутнім в вузі.

Розглянувши різноманітні підходи щодо організації самостійної роботи студента можна зробити висновок, що більшість науковців наголошують на тому, що включення заходів із формування компетенцій самостійної навчальної діяльності студента з інвалідністю до системи комплексного супроводу є більше ніж обумовленим. При дотриманні відповідних правил організації самостійної роботи студентів з особливими освітніми потребами у вишах можна сформувати в них вміння і навички власної діяльності, розвинути пізнавальну здатність студента, підвищити рівень творчої, професійної активності.

Педагогічна практика показує, що максимальна самостійність студента сприяє вищим результатам навчання та більш самостійній практичній діяльності, що в свою чергу провокує успішну інтеграцію в оточуюче суспільне середовище.

Враховуючи все вище викладене, перспектива подальшої наукової роботи полягатиме в створенні методичних рекомендацій щодо організації самостійної форми роботи студента з інвалідністю у вишах.

Список використаних джерел:

- 1. Головин С.Ю.** (2001). Словарь психолога практика. 2-е изд. перераб. и доп. Мн.: Харвест. **2. Гуріна З.В.** (2010). Проблеми сучасної психології: зб. наук. праць К-ПНУ ім. Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України. Київ. Вип. 9. **3. Козаков В.А.** (1990). Самостоятельная работа студентов и её информационно-методическое обеспечение: учеб. пособ. К.: Вища школа, 248 с. **4. Матвеева Н.И., Чеботарёв В.И.** (1990). Психолого-дидактические основы организации самостоятельной работы слушателей подготовительных отделений. Проблемы высшей школы. Киев: Вища школа, Вып. 70. С. 33-40. **5. Палеха Ю.І., Герасимчук В.І., Шиян О.М.** (2002). Основи психології та педагогіки: навч.-метод. посіб. 2-ге вид., К.: Вид-во Європ. Ун-ту, 164 с. **6. Питання** проблемного навчання (1978). К.: Рад. школа., 126 с. **7. Психологическая диагностика: Проблемы и исследования** (1981). Педагогика. 118 с. **8. Теоретико-методологічні засади та технології інклюзії у ЗВО. Досвід Університету «Україна»** (2018). Кол. моногр., К.: Університет «Україна». 481 с. **9. Шевцов А.Г.** (2001). Ваші перші кроки в університеті: метод. посіб. для прешокурсн., Київ: Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», 23 с. **10. Шевцов А.Г.** (2009). Освітні основи реабілітології: монографія. К.: «МП Леся», 483 с.

References:

- 1. Golovy`n S.Yu.** (2001). Slovar` psy`xologa prakty`ka. 2-e y`zd. pererab. y` dop. Mn.: Harvest. **2. Gurina Z.V.** (2010). Problemy` suchasnoyi psy`xologiyi: zb. nauk. pracz` K-PNU im. Ivana Ogiyenka, Insty`tutu psy`xologiyi im. G.S. Kostyuka APN Ukrayiny`. Ky`yiv. Vy`p. 9. **3. Kozakov V.A.** (1990). Samostoyatel`naya rabota studentov y` eє y`nformacy`onno-metody`cheskoe obespecheny`e: ucheb. posob. K.: Vy`shha shkola, 248 s. **4. Matveeva N.Y., Chebotarėv V.Y.** (1990). Psy`xologo-dy`dakty`chesky`e osnovy organy`zacy`y` samostoyatel`noj raboty slushatelej podgotovy`tel`ny`x otdeleny`j. Problemy` vysshej shkoly. Ky`ev: Vy`shha shkola, Вып. 70. С. 33-40. **5. Palexa Yu.I., Gerasymchuk V.I., Shy`yan O.M.** (2002). Osnovy` psy`xologiyi ta pedagogiky`: navch.-metod. posib. 2-ge vy`d., K.: Vy`d-vo Yevrop. Un-tu, 164 s. **6. Py`tannya** problemnogo navchannya (1978). K.: Rad. shkola., 126 s. **7. Psy`xology`cheskaya dy`agnosty`ka: Problemy` y` y`ssledovany`ya** (1981). Pedagogy`ka. 118 s. **8. Teorety`ko-metodologichni zasady` ta texnologiyi inklyuziyi u ZVO. Dosvid Universy`tetu «Ukrayina»** (2018). Kol. monogr., K.: Universy`tet «Ukrayina». 481 s. **9. Shevczov A.G.** (2001). Vashi pershi kroky` v universy`teti: metod. posib. dlya preshokursn., Ky`yiv: Vidkry`ty`j mizhnarodny`j universy`tet rozvy`tku lyudy`ny` «Ukrayina», 23 s. **10. Shevczov A.G.** (2009). Osvitni osnovy` reabilitologiyi: monografiya. K.: «MP Lesya», 483 s.

Авраменко И.В. Необходимость организации самостоятельной формы работы студентов с особенными образовательными потребностями в высших учебных заведениях

Проблема организации самостоятельной работы студента находится сегодня в центре внимания

каждого высшего учебного заведения. Наша страна, как и весь мир, с начала 2020-го года переживает пандемию COVID - 19. Высшие учебные заведения временно перешли на дистанционную форму обучения, и как следствие студенты столкнулись с проблемой организации непрерывной самостоятельной работы.

Во время самостоятельной учебной деятельности, важно, чтобы студент с инвалидностью имел возможность качественно самостоятельно обрабатывать учебный материал. Важным является создание методических рекомендаций относительно организации самостоятельной формы работы, с целью комплексного сопровождения таких студентов, ради обеспечения получения качественного профессионального образования.

Ключевые слова: студент с особыми образовательными потребностями, индивидуальный подход, самостоятельная деятельность.

Avramenko I.V. Necessity of organization of independent form of work of students with the special educational requirements in higher educational establishments

The article is devoted to the organization of independent work of a student with special educational needs, which is assigned a significant role in improving the general system of education, including professionalization of education, computerization, improvement of logistics.

A problem of organization of independent work of student is today in the spotlight of every higher educational establishment. Our country, as well as whole world, from the beginning of 2020th experiences the pandemic of COVID - 19. The numeral amount of diseases compelled a government to apply critical measures with the purpose of prevention of increase of cases of illness. Higher educational establishments in the urgent order passed to the controlled from distance form of educating, and as a result students ran into the problem of organization of continuous independent work. All forms of classes, lectures, practical and laboratory are conducted by means of Internet platforms (Moodle, Google meet, e-mail, etc.).

In the process of organization of independent educational activity of student with disability, important, that a student had the opportunity qualitatively independently to get and process educational material. This requires the modernization of many factors, in particular: the improvement of methodological support, in order to provide competencies for the effective allocation of their own time to plan independent work and focus on its implementation; improvement of material and technical conditions that should meet all educational needs and requests of a student with a disability; environmental factor, because due to illness the student does not always have the opportunity to attend the university.

Therefore important is creation of methodical recommendations in relation to organization of independent form of work of student with disability in higher educational establishments, with the purpose of complex accompaniment of such students, for the sake of providing of receipt of quality trade education.

Keywords: student with the special educational necessities, individual approach, independent activity.

DOI 10.31392/NPU-nc.series19.2020.40.03

УДК: 376 – 056.26 : 616. 896

О.Б.Бєлова

alena.bielova77@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0001-6162-4106>

Web of Science Researcher ID AAG-8468-2021

Scopus Author ID: 57217044658

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ

У статті теоретично обґрунтовано показники мовленнєвого розвитку у дітей з розладами аутистичного спектру. На основі теоретичних наукових досліджень (як класичної так і сучасної літератури) вивчено причини виникнення аутизму; описано види за Міжнародною класифікацією хвороб; розглянуто психічний та мовленнєвий розвиток; визначено, що в залежності від специфіки порушень та степені уражень кори головного мозку мовленнєвий розвиток у даної категорії дітей має своєрідну варіативність; було окреслено групи дітей з аутизмом за розвитком у них мовленнєвої активності; визначено, що затримка в мовленнєвому розвитку, недостатньо сформований словниковий запас, беззмислове, обмежене мовлення з наявним аграматизмом та ехолоалією, при відсутності мотивації до спілкування вимагає особливого навчально-корекційного підходу.

Ключові слова: діти з розладами аутистичного спектру, мовлення, порушення мовлення.